

Možnosti rekreácie v meste Bratislava na základe percepcie miestneho obyvateľstva

Viera NOVANSKÁ, Alexandra BENOVÁ, Sophya GEGHAMYAN

Options for recreation in the city of Bratislava based on the perception of local inhabitants

Abstract: Recreation is a leisure activity performed in an outdoor environment, primarily for psychological or physical rest. The aim of this paper is to point out how the inhabitants of Bratislava perceive the possibilities for recreation depending on the place of residence, which is the reason for choosing a place for recreation and leisure. The analysis is based on questionnaire survey on perception of inhabitants that involved 400 respondents from all of the five districts of Bratislava in 2016. Research results show that the view of the respondents on the possibilities for recreation is positive. The best rating got the opportunities for culture activities. The worst rating gained the possibilities for sport. A negative view on all three indicators reported respondents living in districts II, IV and V of the Bratislava city. Respondents from districts I and III rated negatively only the possibilities for sport. As appropriate localities for recreation the respondents identified areas that are linked to the greenery and with a lower rate of urbanization. The results of the research can make a significant contribution to the identification of the claims of population in recreation.

Keywords: recreation, perception research, questionnaire, city, Bratislava

Úvod

Človek je súčasťou krajiny, v ktorej prebieha jeho život, resp. prebiehajú jeho aktivity. Ide buď o kultúrnu krajinu (mestskú či vidiecku) alebo prirodzenú krajinu. Vo všetkých týchto typoch krajiny človek nachádza priestor pre pracovnú stránku života, ale aj pre oddych a rekreáciu. Rekreácia je nevyhnutnou súčasťou ľudského života a má mnoho rôznych foriem, ktoré sú prirodzene ovplyvňované individuálnymi záujmami, ale aj spoločnosťou. Plní nevyhnutnú zdravotne preventívnu funkciu v životnom režime obyvateľstva. Podľa Schneidera et al. (2008) predstavuje činnosť človeka v krajinnom prostredí, ktorú realizuje vo svojom voľnom čase. Slúži k regenerácii jeho duševných a fyzických síl a k uspokojeniu jeho osobných záujmov. Pre jedince a celú spoločnosť má význam sociologicko-psychologický, environmentálny a ekonomický.

Cieľom príspevku je poukázať ako vnímajú obyvatelia Bratislavy možnosti rekreácie na území mesta v závislosti od miesta bydliska a čo je dôvodom výberu miesta pre rekreáciu. Predkladaný príspevok predstavuje výstup z výskumu percepcie rekreácie obyvateľmi v roku 2016 a nadväzuje na výskum v roku 2014 a 2015 (Pavličková a Novanská 2015, 2016).

V súvislosti s plnením cieľov výskumu boli stanovené tri výskumné otázky:

1. Ako vnímajú obyvatelia mesta Bratislava možnosti rekreácie, možnosti pre kultúrne a športové využitie?
2. Čo ovplyvňuje výber miesta pre rekreáciu?
3. Aký je pohľad obyvateľov žijúcich v rôznych okresoch Bratislavy na možnosti rekreácie?

Pohľad na vnímanie rekreácie v území môže výraznou mierou prispievať k zisteniu požiadaviek návštevníkov, resp. možností obyvateľstva z hľadiska jeho participácie na rekreačných aktivitách. Pri dlhodobom plánovaní rozvoja mesta je dôležitým krokom poznanie názorov, postojov a potrieb obyvateľstva. Mnohé štúdie percepcie, v ktorých sa využívajú metódy výskumu, ako napr. riadené rozhovory a dotazníky, sú zamerané na kvalitu života, životného

prostredia, možnosti a obmedzenia rozvoja územia. Percepciu kvality života v meste Bratislava po mestských štvrtiach hodnotil Andráško (2006) a v meste Bardejov Fertaľová a Madziková (2008). Kvalitou života sa zaoberá aj Kollár (2008), ktorý v práci rozoberá aspekty priestorových pocitov a preferencií miest bývania a dovolenky obyvateľov Slovenska na základe dotazníkového prieskumu. Percepciu kvality životného prostredia z pohľadu miestneho obyvateľstva na území CHKO Horná Orava rieši práca Chrenšćová (2011a). Vilinová et al. (2012) a Klamár (2007) sa zaoberali percepciou regionálneho rozvoja a strategickým plánovaním z pohľadu obyvateľstva. Návštevnosť Nitrianskeho kraja analyzoval vo svojej práci Krogmann (2005). Štúdia Matlovićová et al. (2009) hodnotí percepciu potenciálu Prešova pre rekreáciu a voľnočasové aktivity jeho obyvateľmi v závislosti od ich sociálno-demografického profilu a miesta bydliska. Gobster (1995) sa vo svojej práci zaoberal problematikou vnímania a používania metropolitného systému zelene na rekreáciu. Štúdia autorov Verlič et al. (2015) skúmala, do akej miery si užívatelia chodníkov všímajú rekreačné dopady v rámci mestskej lesnej cesty a autori Javed et al. (2015) hodnotili spokojnosť návštevníkov s poskytovanými službami v meste Muree (Pakistan).

Pri skvalitňovaní života je veľmi dôležité socioekonomické hľadisko. Pochopenie interakcií medzi človekom a prostredím nám umožňujú analýzy objektívnych merateľných dát, ale aj analýzy výskumov percepcie, predstáv, prístupov obyvateľov a aktérov rozhodovacej sféry v prostredí (Ira 1999). Predstava v zmysle subjektívneho vnímania reálneho objektu významne ovplyvňuje správanie a konanie jedinca, ktorý má vplyv na rozvoj územia. Štúdie zamerané na hodnotenie percepcie životného prostredia, kvality života, rozvoja územia, správania sa človeka v prostredí, vzťahov a postojov obyvateľstva k územiu sa môžu stať cenným podkladom pri územnom plánovaní, môžu pomôcť podnikateľom, aktérom miestnej samosprávy a tiež na miestnej úrovni identifikovať problémy a otázky s cieľom voľby správnej politiky rozvoja rekreácie.

Teoretické východiská

Rekreácia (*lat.* zotavenie, oddych) je tradične definovaná ako forma ľudskej činnosti, dobrovoľne vykonávaná vo voľnom čase za účelom odpočinku, psychického alebo fyzického (Hodaň a Dohnal 2008, Lacina 2012). Ide o proces znovuoobnovenia fyzických alebo duševných síl, ktoré boli oslabené nejakou predchádzajúcou činnosťou (Jurča 1983, Schneider et al. 2008). Podľa Hodaňa a Dohnala (2008) je rekreácia aktívny proces, v ktorom sa človek zameriava na samého seba. Je to činnosť dobrovoľná, časovo neobmedzená a závislá na vlastnom rozhodnutí. Kraus a Curtis (2000) hovoria o rekreácii ako emocionálne transformujúcej činnosti, ktorá je určená na uspokojenie osobných potrieb a motivácií. V rytme ročnom, sezónnom, týždennom, dennom či už predovšetkým formou fyzickou, ale aj psychickou možno rekreáciu považovať za činnosť, ktorá obnovuje duševné a fyzické sily človeka, ktoré sú oslabené v životnom procese (Vaniček 2001). Hodaň a Dohnal (2008) rekreáciu rozdeľujú na: kultúrne umeleckú – je zameraná na umenie a estetické zážitky, intelektuálnu – jej podstatou je nadobúdanie vedomostí v záujmovej oblasti, sociálnu – zážitok z vytvárania sociálnych vzťahov a kontaktov, záujmovú – zameraná na nejakú záľubu, napr. záhradkárstvo, pohybovú – zdrojom pôžitku a odpočinku je nejaká pohybová činnosť, ako šport, turistika, plávanie, korčuľovanie alebo tanec. Za výrazne významnú z hľadiska prínosu pre zdravie považujú autori pohybovú rekreáciu, nakoľko pri nepohybovej rekreácii ide predovšetkým o psychickú stránku človeka. Pričom pohybová rekreácia pôsobí nielen na fyzickú, ale aj na psychickú oblasť ľudskej osobnosti. Jurča (1983) hovorí o neoddeliteľnej väzbe medzi telesným a psychickým zdravím. Dobrý telesný stav pôsobí kladne na psychickú výkonnosť a dobrý psychický stav a psychické schopnosti znásobujú možnosti fyzických výkonov. Preto je dôležité chápať vzájomnú neoddeliteľnosť rekreácie pohybovej a psychickej aktivity. Podľa druhu činnosti Schneider et al. (2008) rozčleňujú rekreáciu na: rekreačné športovanie, zber prírodnín, prechádzky a pokojný odpočinok, poľovníctvo a rybárstvo, pohybová rekreácia. Autori rekreáciu delia aj podľa

časových kategórií: krátkodobá, každodenná, poldenná, jednodenná, viacdenná a podľa priestorových kategórií: pobytová individuálna (chalupárska, chatová,...), stredisková (rekreačné zariadenia a oblasti), vo voľnej krajine (dlhodobá a krátkodobá), prímestská (každodenná až jednodňová).

Rekreačné prostredie, v ktorom sa môže rekreácia realizovať, má rôznorodý charakter v závislosti od toho, akými rôznymi spôsobmi trávia ľudia svoj voľný čas. V širšom slova zmysle ho vytvárajú miesta poskytujúce možnosť poznávania umenia, historických a kultúrnych pamiatok, prírody a tiež miesta určené na šport a zábavu. Pre zdravie a spokojnosť človeka je dôležité, aby rastúca uniformita prostredia, častá jednotvárnosť v zamestnaní, uponáhľanosť a pretechnizovaný konzumný spôsob života boli kompenzované krásou, nevšednosťou, umením a blízkosťou k prírode (Kvasničková et al. 2002).

Rekreácia sa môže odohrávať vo vnútri sídla alebo v jeho najbližšom zázemí (Gúčík 2010), ktorej cieľom je odpočinok, ktorý umožňuje fyzické zotavenie a uvoľnenie v priaznivom prostredí, v ktorom je možné vykonávať rekreačné činnosti, ako pešia turistika, cykloturistika, mototuristika, plávanie a vodné športy, lyžovanie, prechádzky, loptové hry a iné (Poláčík et al. 2003). Rekreačným zázemím mesta sa rozumie územie, ktoré zabezpečuje každodennú rekreáciu obyvateľstva a turistov. Jeho podstatnú časť tvoria zeleň, vodné toky a plochy, športoviská, ihriská a iné zariadenia so špecifickou funkciou pre oddych a trávenie voľného času. Nemusí ísť iba o priestory mimo mesta (extravilán), ale aj o miesta, ktoré sa stali už jeho súčasťou. Môže ísť teda o parky a lesoparky, zvyšky prírodných lokalít, nábregia, okolie jazier a priehrad, prímestské a rekreačné lesy a podobne. Prírodné lokality a rekreačné areály v zázemiach miest sa stávajú dôležitým prvkom pre kvalitu života jeho obyvateľov.

Návštevnosť rekreačného prostredia závisí od kvality a atraktivity prostredia, dôležitá je úroveň poskytovaných služieb a tiež dostupnosť danej lokality. Podľa Gučíka (2010) sú dôležitým aspektom okrem poskytovaných služieb, kam zaraďuje kultúrne a historické pamätihodnosti, architektonické stavby, dopravnú dostupnosť, kultúrnu infraštruktúru, nákupné možnosti, stravovacie zariadenia, kultúrne či športové možnosti, múzeá a galérie, aj súčasný život v meste, priestorové značenie, estetiku oddychových a peších zón.

Schneider et al. (2009) definujú súhrn ekologických, vegetačných, sociálnych a kultúrnych faktorov určujúcich maximálne schopenosti pôsobenia územia na človeka a jeho rekreačné aktivity ako rekreačný potenciál územia. Podľa autorov je tvorený dvoma zložkami – rekreačnou atraktivitou územia a rekreačnou infraštruktúrou. Rekreačná atraktivita predstavuje všetky rekreačne vysoko hodnotné prírodné, historické, kultúrne a sociálne podmienky územia. Rekreačnú infraštruktúru tvoria prvky, ako prístupové cesty, informačné centrá, gastronomické zariadenia, umožňujúce využitiu územia. Úroveň využitia týchto prvkov vyjadruje rekreačný efekt územia. Intenzitu využívania rekreačného potenciálu krajiny limituje rekreačná kapacita územia (Schneider et al. 2009). Rekreačný potenciál krajiny je teda súbor prírodných, sociálno-ekonomických a nehmotných predpokladov a atraktívnych prvkov, ktoré robia určitú krajinu príťažlivou pre návštevu a rekreačný pobyt vo voľnom čase (Šprincová 1981). Podľa Jurču (1983) rekreačný potenciál územia tvoria prirodzené, atraktívne prvky, ktorých prítomnosť mení územie na atraktívnejšie a lákavejšie pre návštevu a pobyt v dobe voľného času.

Podľa Supuku a Hrebíkovej (2010) je najvhodnejším prostredím pre rekreáciu a odpočinok prostredie prírodné so všetkými atribútmi a hodnotami živých i neživých zložiek. Druhú zložku rekreačného prostredia predstavuje kultúrne, sociálne a technické prostredie, ako médium poznávania, vzdelávania, zábavy, relaxácie a spoločenského života. Mnohé vedecké štúdie (Kuo 2010, Maas 2008) potvrdili, že kontakt s prírodou je dôležitý pre psychické, fyzické aj duševné zdravie. V posledných rokoch sa uskutočnili výskumy týkajúce sa rekreácie vo vonkajšom prostredí (angl. outdoor recreation), tieto výskumy zahŕňajú vplyvy a prínosy rekreácie v prírode na návštevníkov (Buckley 2000, Driver 2003), ich spokojnosť (Oladeji a Adedapo 2016) a požiadavky na rekreáciu v prírode (Hynes et al. 2009, Hanley et al. 2001). Za vhodnú lokalitu na rekreáciu môžeme teda považovať biologicky hodnotné prostredie,

ktoré poskytuje jej návštevníkom prírodné, historické a socioekonomické prvky a zložky, ktoré dokážu uspokojiť ich potreby.

Záujem o rekreáciu a budovanie priestorov na rekreáciu v súčasnosti narastá v súlade s celoeurópskymi trendmi a v rámci všeobecného socioekonomického rozmachu. Rekrečné potreby vzrastajú s rozvojom urbanizácie, zvyšujúcim sa zaťažením životného prostredia, znižovaním podielu fyzickej činnosti a vzd'alovaním sa od prírodného prostredia. Cieľavedomé plánovanie a racionálne vytváranie možnosti uspokojovania rekreačných potrieb obyvateľstva sa stáva významným predmetom záujmu predstaviteľov miest a obcí. Predpokladom úspešnosti celého procesu plánovania je otvorenosť, transparentnosť a systematický prístup. Úspech závisí aj od systematickej komunikácie s verejnosťou a od pestrosti zainteresovaných aktérov. Do procesu plánovania je potrebné zapojiť čo najširší okruh občanov s potrebnými znalosťami, skúsenosťami a s rozdielnymi pohľadmi na budúcnosť mesta, v ktorom žijú a trávajú voľný čas (Chrenščová 2005).

Metodika výskumu

Empirické zisťovanie bolo uskutočnené v meste Bratislava. Zber dát prebiehal v období máj – júl 2016. Pre účely výskumu bola vybraná interrogatívna metóda – dotazník, ktorý je vhodný najmä pri hromadnom získavaní informácií, ale aj názorov a postojov k problémom od veľkého počtu respondentov (Chrenščová 2011b). Prieskum bol zameraný na zistenie pohľadu obyvateľstva na možnosti rekreácie, ktorá je zameraná na rozvoj osobnosti v somatickej, psychickej a psychosociálnej oblasti. Naším cieľom bolo tiež zistiť, ktoré lokality považujú respondenti za vhodné pre vykonávanie rekreačných aktivít, medzi ktoré patrí poznávanie prírody a pamiatok, prechádzky, odpočinok, šport i zábava. Cieľovú skupinu predstavovali obyvatelia vo veku od 18 rokov s trvalým pobytom v meste Bratislava. Výskumu sa zúčastnilo 58 % žien vo veku 18 – 54 (91,74 %) a 55+ (8,26 %). Mužov bolo 42 % vo veku 18 – 59 (94,03 %) a 60+ (5,97 %). Zastúpení boli respondenti s vysokoškolským vzdelaním (53 %), stredným vzdelaním s maturitou (41 %) a stredným vzdelaním bez maturity (6 %). Bydlisko respondenta bolo špecifikované v rámci použitých priestorových jednotiek – okresov. V jednotlivých okresoch Bratislavy žilo na konci roku 2016 nasledujúci počet obyvateľov: Bratislava I – 39470, Bratislava II – 113201, Bratislava III – 63997, Bratislava IV – 95376 a Bratislava V – 110888 (ŠÚSR 2016). Obyvateľov záujmového územia sme oslovili tak, aby pokryli všetky okresy Bratislavy rovnomerne. Získaná vzorka respondentov bola zostavená pomocou techniky stratifikovaného rovnomerného výberu (v každej skupine sa volí rovnaký počet osôb).

Vyplnené dotazníky sme získali od 400 respondentov, z každého okresu Bratislavy po 80 respondentov. Použili sme metódu zberu dát prostredníctvom anketárov zabezpečujúcich asistenciu pri vyplňaní vopred pripraveného dotazníka. Získané údaje z dotazníkov sme podrobili štatistickej analýze s využitím počítačového programu Microsoft Excel a následne programu SAS. Mapové výstupy boli vytvorené v programe QGIS. Okrem výpočtu základných štatistických veličín (absolútna početnosť, relatívna početnosť, aritmetický priemer) sa testovali rozdiely v odpovediach medzi obyvateľmi žijúcimi v okresoch Bratislava I, Bratislava II, Bratislava III, Bratislava IV a Bratislava V. Zo štatistických metód na základe prác Hendl (2004), Meloun a Militký (1994), Riečan et al. (1992), Reisenauer (1970) sme použili na testovanie významnosti rozdielov medzi priemernými hodnotami odpovedí porovnávaných skupín (respondentov, ktorí žijú v rôznych okresoch Bratislavy) analýzu rozptylu (ANOVA) a následne aj LSD Fischerov test. Cieľom analýzy rozptylu je odhaliť, či vo vzorke zistené rozdiely priemerov jednotlivých skupín (podľa úrovne faktora) sú štatisticky významné (medzi premennými je vzťah) alebo môžu byť iba náhodné (medzi premennými nie je vzťah). LSD Fischerov test je metóda mnohonásobného porovnávania, ktorý zvyrazňuje štatisticky významné rozdiely medzi jednotlivými skupinami (okresmi Bratislava I, Bratislava II, Bratislava III, Bratislava IV, Bratislava V). Stanovená bola hladina významnosti 5 % ($= 0,05$).

Charakteristika záujmového územia

Bratislava, hlavné mesto Slovenska, má z geografického hľadiska zaujímavú polohu, prírodnú aj kultúrnu, ktorá kladne ovplyvňuje možnosti rekreácie a oddychu. Z prírodného hľadiska je to blízkosť pohoria a lesa ako možnosti na turistiku či aktivít spojených s pobytom v prírode, rieka pretekajúca mestom poskytuje možnosti pre vodné športy a kúpanie, nížinný charakter ďalšej časti a okolia mesta. Z kultúrneho hľadiska sú to samotné kultúrne pamiatky, múzeá, galérie, divadlá, kiná a iné kultúrne akcie, blízkosť iných väčších miest, ako aj relatívna blízkosť okolitých menších sídiel a pamiatok.

Bratislava sa nachádza v strednej Európe, na súradniciach 17°10'75" v. d. a 48°14'90" s. š. Svojou rozlohou 367,58 km² je najväčším mestom Slovenska. Leží v bezprostrednej blízkosti Rakúska a Maďarska. Bratislava predstavuje osobitnú urbánnu štruktúru, s jedinečnou fyzicko-geografickou, morfológicko-urbanistickou, hospodárskou a sociálno-demografickou štruktúrou. Zahŕňa územno-správnú jednotku Bratislava, v rámci ktorej sa nachádza 17 mestských častí so štatútom obce a päť okresov (Bratislava I, Bratislava II, Bratislava III, Bratislava IV a Bratislava V, podľa zákonov týkajúcich sa nového územno-správneho členenia Slovenska č. 221/96 a 222/96, a nariadenia vlády SR č. 258/1996 Z. z.) (Korec 2013).

V rámci geomorfologického členenia do územia mesta zasahujú tri geomorfologické celky. Celú južnú a východnú časť územia zaberá Podunajská nížina, resp. celok Podunajská rovina. V strednej časti územia sa nadmorská výška postupne zvyšuje v podobe masívu Malé Karpaty, ktorý sa člení na Devínske Karpaty a Pezinské Karpaty. Na severozápade do územia mesta zasahuje južný výbežok Záhorskej nížiny ako celok Borská nížina. Jej súčasťou sú Podmalo-karpatská znížina, Novoveská plošina a Dolnomoravská niva. Územím mesta Bratislava preteká viacero vodných tokov. Medzi najvýznamnejší a hospodársky najvyužívanejší zaraďujeme vodný tok Dunaj s jeho prítokom Morava, ktoré prislúchajú do povodia Čierneho mora. Malé Karpaty a Dunaj sú významnými krajinotvornými prvkami Bratislavy a pozitívne ovplyvňujú aj „environment“ mesta.

Na území mesta žilo na konci roku 2016 spolu 422 932 obyvateľov (ŠÚSR 2016). Obyvatelia Bratislavy pracujú najmä v sektore služieb, zloženom prevažne z obchodu, bankovníctva, informačných technológií, telekomunikácií, turizmu a iných. Bratislava je kultúrne centrum Slovenska. Nachádzajú sa tu múzeá, galérie, divadlá, vedecké a vzdelávacie inštitúcie. Mesto môžeme považovať za jedno z najvýznamnejších slovenských turistických centier. Centrálna časť Starého Mesta je pamiatkovou zónou, historické jadro spolu s Bratislavským hradom a Podhradím je pamiatkovou rezerváciou. Bratislava ponúka tiež oddychové zóny, parky, zariadenia a strediská s výrazným podielom prírodných prvkov, ktoré poskytujú možnosti oddychu a športu aj v rámci prímestskej rekreácie.

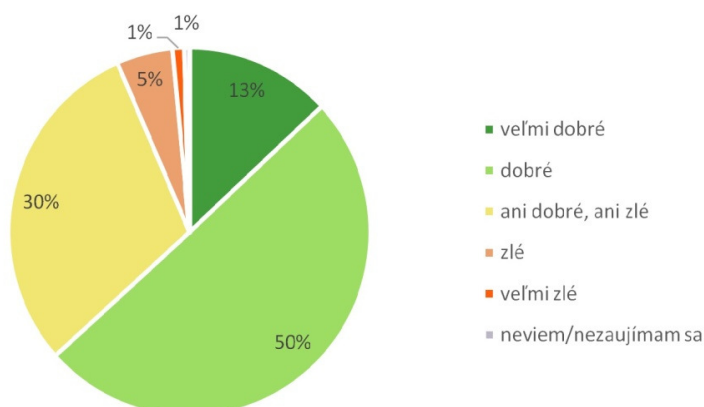
Výsledky analýzy dotazníkov

Pri vyhodnocovaní otázok sme postupovali štatistickou metódou, získané údaje za Bratislavu (BA) ako celok sme analyzovali a vyhodnotili percentuálne vo forme grafov. Údaje za jednotlivé okresy Bratislavy (BA I, BA II, BA III, BA IV a BA V) sú prezentované aj formou mapových výstupov. Otázky dotazníka sú rozdelené do šiestich problémových oblastí, ktoré sú postupne vyhodnotené slovne a graficky. Pod možnosťami rekreácie vo všeobecnosti rozumieme rekreačné aktivity, ktoré mesto Bratislava ponúka. Možnosti športového a kultúrneho využitia (pohybové a kultúrne aktivity) chápeme ako spôsob rekreácie (oddychu).

Možnosti rekreácie

Možnosti rekreácie (Obr. 1) respondenti hodnotia v meste Bratislava pozitívne, 50 % ich hodnotí ako dobré a 13 % veľmi dobré. Veľký podiel respondentov (30 %) zaujalo neutrálny postoj. Nespokojnosť vyjadrilo 5 % respondentov, ktorých hodnotenie bolo zlé. Možnosti rekreácie hodnotilo 1 % respondentov tiež ako veľmi zlé. Z analýzy po okresoch vyplynulo, že možnosti rekreácie najhoršie hodnotia respondenti z BA II, BA IV a BA V (Obr. 2). Respondenti hodnotia možnosti rekreácie ako zlé z BA II (6 %), BA IV (4 %) a BA V (13 %). Respondenti z BA II (6 %) ich hodnotili aj ako veľmi zlé. Najväčšia spokojnosť sa prejavila

u skupiny bývajúcej v BA I a BA III. Postoj respondentov z týchto lokalít nebol negatívny. Respondenti z BA II (3 %) označili aj možnosť neviem/nezaujíam sa.

Obr. 1. Hodnotenie možností rekreácie v Bratislave obyvateľmi mesta v r. 2016.

Zdroj: vlastný empirický výskum

Na základe výsledkov analýzy rozptylu uvedených v tabuľke 1 ($F = 2,61$, $p < 0,05$) môžeme konštatovať, že priemerné hodnoty porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami vyjadrujúcimi pohľad respondentov na možnosti rekreácie v Bratislave sa významne líšia. Štatistická analýza s využitím LSD Fischerovho testu potvrdila, že významný rozdiel nie je medzi respondentmi žijúcimi v BA I, BA II, BA III, BA V a medzi BA I a BA IV. Významný rozdiel sa potvrdil medzi respondentmi žijúcimi v BA II, BA III, BA V a BA IV (Tab. 2).

Tab. 1. Výsledky ANOVA porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami vyjadrujúcimi pohľad respondentov na možnosti rekreácie v Bratislave

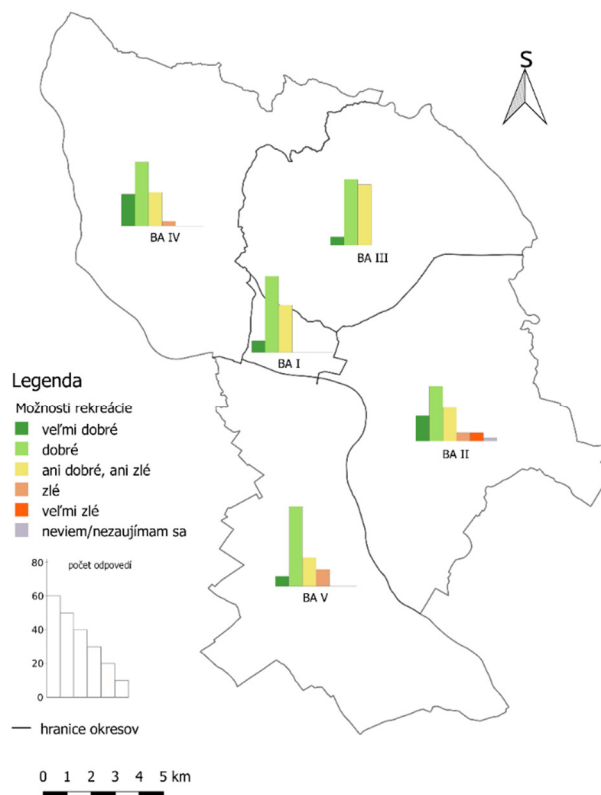
Zdroj	Počet stupňov voľnosti	Súčet štvorcov	Priemer štvorcov	F hodnota	Pr > F
Model	4	7,24	1,810	2,61	0,0351
Chyba	395	273,80	0,693		
Celkový (Corr.)	399	281,04			

Zdroj: vlastný empirický výskum

Tab. 2. Výsledky LSD Fischerovho testu pre $p < 0,05$ (možnosti rekreácie)

Priemerné hodnoty s rovnakým písmenom sa výrazne nelíšia				
t zoskupenie		priemer	počet	ID3
B	A	2,4750	80	BA II
	A	2,3875	80	BA V
	A	2,3875	80	BA III
	A	2,2625	80	BA I
B		2,0875	80	BA IV

Zdroj: vlastný empirický výskum

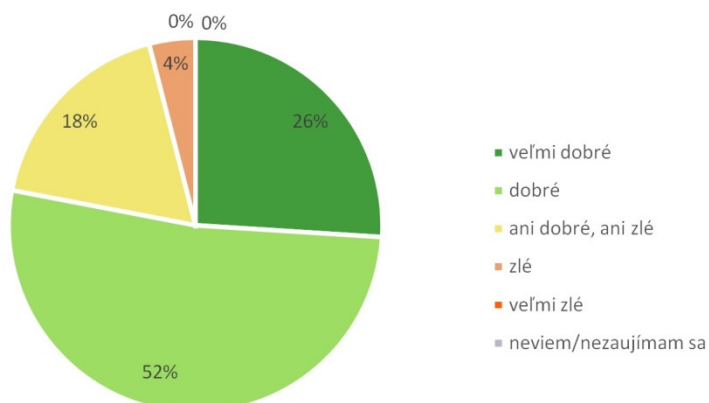

Obr. 2. Hodnotenie možností rekreácie v jednotlivých okresoch mesta Bratislava jeho obyvateľmi v r. 2016

Zdroj: ZBGIS®, Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky; vlastné spracovanie

Možnosti kultúrneho vyžitia

Z obr. 3 vyplýva, že väčšina z opýtaných hodnotí možnosti kultúrneho vyžitia ako dobré (52 %). 26 % z opýtaných uviedlo, že kultúrne podujatia hodnotí ako veľmi dobré a 18 % ani dobré, ani zlé. Len 4 % respondentov vníma možnosti kultúrneho vyžitia negatívne.

Obr. 3. Hodnotenie kultúrneho vyžitia v Bratislave obyvateľmi mesta v r. 2016.

Zdroj: vlastný empirický výskum

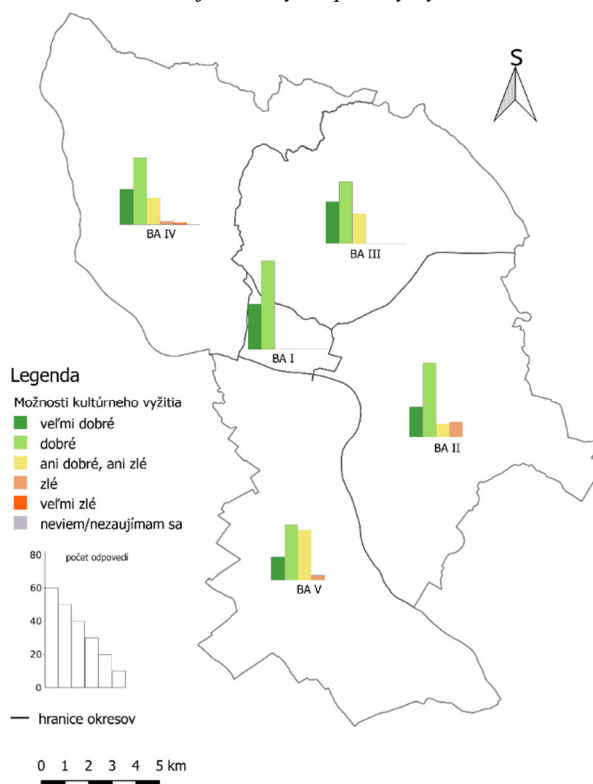
Z obr. 4 vyplýva, že respondenti hodnotiaci možnosti kultúrneho vyžitia pozitívne majú zastúpenie vo všetkých sledovaných jednotkách. V prípade observačnej jednotky BA I a BA III nie je žiadny podiel respondentov hodnotiacich kultúrne vyžitie ako zlé. Hodnotenie respondentov z BA I bolo dobré (66 %) alebo veľmi dobré (34 %). Hodnotenie z BA III bolo: 46 % dobré, 31 % veľmi dobré, 23 % ani dobré ani zlé. Možnosti kultúrneho vyžitia ako zlé hodnotili respondenti z BA II (11 %), BA IV (3 %) a BA V (4 %). Respondenti z BA IV (1 %) ich hodnotili aj ako veľmi zlé.

Na základe výsledkov analýzy rozptylu uvedených v tabuľke 3 ($F = 7,28$, $p < 0,05$) môžeme konštatovať, že priemerné hodnoty porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami vyjadrujúcimi pohľad respondentov na možnosti kultúrneho vyžitia v Bratislave sa významne líšia. Štatistická analýza s využitím LSD Fischerovho testu (Tab. 4) potvrdila, že významný rozdiel nie je medzi respondentmi žijúcimi v BA V a BA II, medzi respondentmi BA II, BA III, BA IV. Významný rozdiel je medzi respondentmi žijúcimi v BA V a BA IV, BA III, BA I, medzi respondentmi z BA I a všetkými ostatnými skupinami respondentov (BA II, BA III, BA IV, BA V).

Tab. 3. Výsledky ANOVA porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami vyjadrujúcimi pohľad respondentov na možnosti kultúrneho vyžitia

Zdroj	Počet stupňov voľnosti	Súčet štvorcov	Priemer štvorcov	F hodnota	Pr > F
Model	4	16,62	4,154	7,28	<0,0001
Chyba	395	225,38	0,571		
Celkový (Corr.)	399	241,99			

Zdroj: vlastný empirický výskum

Obr. 4. Hodnotenie kultúrneho vyžitia v okresoch mesta Bratislava jeho obyvateľmi v r. 2016
Zdroj: ZBGIS®, Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky; vlastné spracovanie

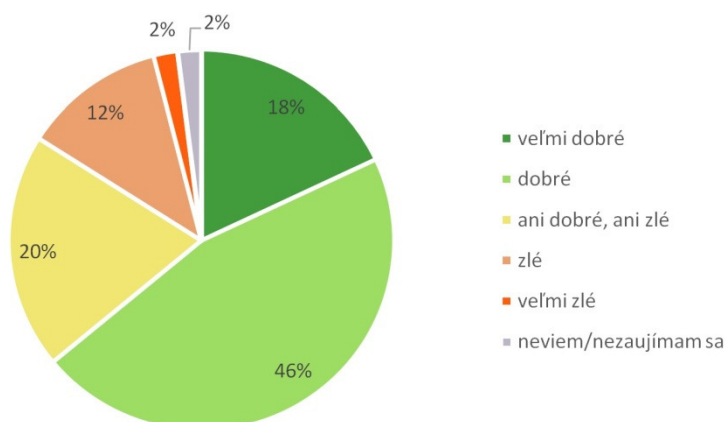
Tab. 4. Výsledky LSD Fischerovho testu pre $p < 0,05$ (možnosti kultúrneho vyžitia)

Priemerné hodnoty s rovnakým písmenom sa výrazne nelíšia				
t zoskupenie		priemer	počet	ID3
B	A	2,2750	80	BA V
	A	2,1000	80	BA II
		2,0250	80	BA IV
		1,9125	80	BA III
	C	1,6625	80	BA I

Zdroj: vlastný empirický výskum

Možnosti športového vyžitia

Respondenti aj možnosti športového vyžitia hodnotia pozitívne, 46 % respondentov ich hodnotilo ako dobré a 18 % respondentov ako veľmi dobré. V porovnaní s možnosťami kultúrneho vyžitia však prejavili respondenti vo vzťahu k športovým možnostiam v meste (Obr. 5) väčšiu mieru kritiky. 12 % respondentov hodnotí možnosti športového vyžitia ako zlé a 2 % ako veľmi zlé. 2 % respondentov uviedlo, že šport ich nezaujíma.

Obr. 5. Hodnotenie možností športového vyžitia v Bratislave obyvateľmi mesta v r. 2016.

Zdroj: vlastný empirický výskum

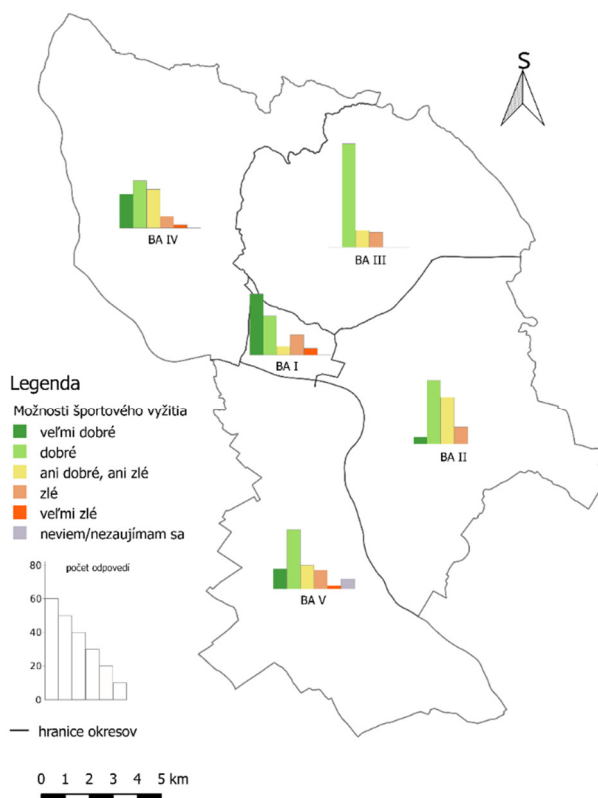
Možnosti pre športové vyžitie v jednotlivých okresoch (Obr. 6) ako veľmi dobré hodnotí 45 % respondentov z BA I a až 76 % respondentov z BA III ako dobré. Najhoršie vnímajú možnosti pre športové vyžitie respondenti bývajúci v BA I (5 %) a respondenti z BA IV a BA V (po 3 %), hodnotia ich ako veľmi zlé. Najviac neutrálnych odpovedí (35 %) sme získali od respondentov z BA II. O problematiku sa nezaujíma 8 % respondentov z BA V.

Na základe výsledkov analýzy rozptylu uvedených v tabuľke 5 ($F = 4,07$, $p < 0,05$) môžeme konštatovať, že priemerné hodnoty porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami vyjadrujúcimi pohľad respondentov na možnosti športového vyžitia v Bratislave sa významne líšia. Štatistická analýza s využitím LSD Fischerovho testu (Tab. 6) potvrdila, že významný rozdiel nie je medzi respondentmi žijúcimi v BA V, BA II, BA III, medzi BA I, BA III, BA IV a medzi respondentmi BA II, BA III, BA IV. Významný rozdiel sa potvrdil medzi respondentmi žijúcimi v BA V a BA IV, BA I a medzi BA I a BA II.

Tab. 5. Výsledky ANOVA porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami vyjadrujúcimi pohľad respondentov na možnosti športového vyžitia

Zdroj	Počet stupňov voľnosti	Súčet štvorcov	Priemer štvorcov	F hodnota	Pr > F
Model	4	18,09	4,521	4,07	0,0030
Chyba	395	438,63	1,110		
Celkový (Corr.)	399	456,71			

Zdroj: vlastný empirický výskum

Obr. 6. Hodnotenie možností športového vyžitia v jednotlivých okresoch mesta Bratislava jeho obyvateľmi v r. 2016

Zdroj: ZBGIS®, Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky; vlastné spracovanie

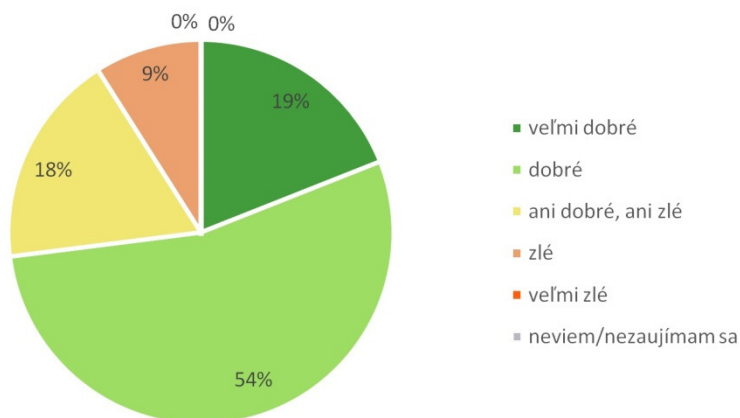
Tab. 6. Výsledky LSD Fischerovho testu pre $p < 0,05$ (možnosti športového vyžitia)

Priemerné hodnoty s rovnakým písmenom sa výrazne nelíšia					
t zoskupenie			priemer	počet	ID3
B	A		2,6750	80	BA V
	A		2,5500	80	BA II
	A	C	2,3500	80	BA III
		C	2,2875	80	BA IV
		C	2,0625	80	BA I

Zdroj: vlastný empirický výskum

Spokojnosť s dostupnosťou lokalít vhodných na rekreáciu z pohľadu respondentov

Dostupnosť lokalít, ktoré považujú za vhodné pre vykonávanie rekreačných aktivít (Obr. 7) v okolí bydliska, zhodnotili respondenti ako dobré (54 %), až veľmi dobré (19 %). Neutrálny postoj zaujalo 18 % respondentov. Nespokojných bolo 9 % respondentov.

Obr. 7. Hodnotenie dostupnosti lokalít vhodných na rekreáciu obyvateľmi mesta Bratislava v r. 2016

Zdroj: vlastný empirický výskum

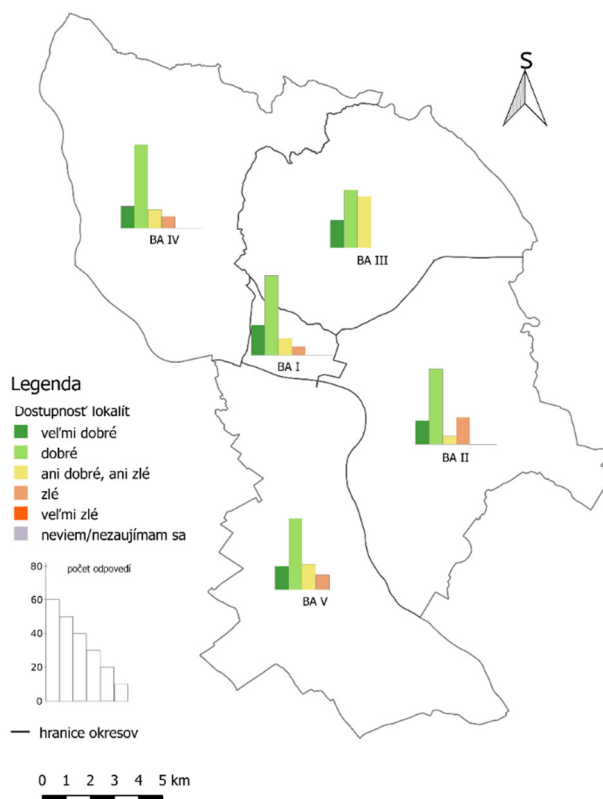
Najhoršie vnímajú dostupnosť lokalít vhodných na rekreáciu respondenti (Obr. 8) bývajúci v BA II (20 % ich hodnotí ako zlé). Respondenti hodnotia možnosti rekreácie ako zlé aj z BA I (6 %), BA IV (9 %) a BA V (11 %). Najväčšia spokojnosť sa prejavila u skupiny bývajúcej v BA III. Postoj respondentov z tejto lokality nebol negatívny.

Na základe výsledkov analýzy rozptylu uvedených v tabuľke 7 ($F = 1,13$, $p = 0,3440$) môžeme konštatovať, že priemerné hodnoty porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami vyjadrujúcimi pohľad respondentov na dostupnosť lokalít vhodných na rekreáciu v Bratislave sa významne nelíšia. Štatistická analýza s využitím LSD Fischerovho testu (Tab. 8) potvrdila, že významný rozdiel nie je medzi respondentmi žijúcimi v BA II, BA III, BA IV, BA V a medzi respondentmi BA I, BA III, BA IV, BA V. Významný rozdiel sa potvrdil len medzi respondentmi žijúcimi v BA II a BA I.

Tab. 7. Výsledky ANOVA porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami vyjadrujúcimi pohľad respondentov na dostupnosť lokalít vhodných na rekreáciu

Zdroj	Počet stupňov voľnosti	Súčet štvorcov	Priemer štvorcov	F hodnota	Pr > F
Model	4	3,17	0,794	1,13	0,3440
Chyba	395	278,58	0,705		
Celkový (Corr.)	399	281,75			

Zdroj: vlastný empirický výskum

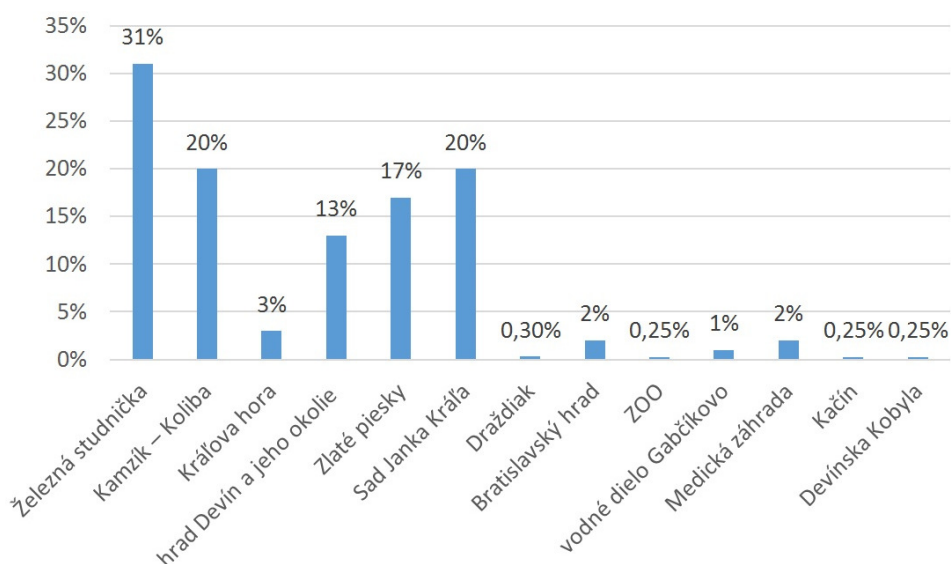
Obr. 8. Hodnotenie dostupnosti lokalít vhodných na rekreáciu v jednotlivých okresoch mesta Bratislava jeho obyvateľmi v r. 2016

Zdroj: ZBGIS®, Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky; vlastné spracovanie

Najčastejšie navštevované lokality a kritéria ich výberu respondentmi za účelom rekreácie

Medzi najčastejšie navštevované lokality, ktoré boli respondentom Bratislavy ponúknuté (celkový počet 6) patrí Železná studnička (31 %), Kamzík (20 %) a Sad Janka Kráľa (20 %). Často navštevovaná je aj lokalita Zlaté piesky (17 %), hrad Devín a jeho okolie (13 %). Ako najmenej navštevovanú lokalitu označili Kráľovu horu (3 %). Obrázok 9 uvádza aj ďalšie lokality, ktoré respondenti mesta Bratislava uviedli sami bez obmedzenia počtu podľa vlastného výberu, z ktorých najviac uvádzali: Bratislavský hrad (2 %), Medická záhrada (2 %), vodné dielo Gabčíkovo (1 %).

Z tabuľky 9 vyplýva, že lokality Železná studnička, Kamzík a Sad Janka Kráľa patria medzi obľúbené lokality obyvateľov Bratislavy (respondentov z okresov BA I až V), nachádzajúce sa v katastrálnom území BA III a BA V. V rámci priestorovej diferenciácie najväčší počet analyzovaných lokalít sa nachádza v katastrálnom území BA III a BA IV (Obr. 10). Podľa respondentov mesta Bratislava výber lokality vhodnej pre vykonávanie rekreačných aktivít závisí najmä od prostredia. Až 54 % respondentov uviedlo, že rozhodujúce pri výbere lokality za účelom rekreácie je pekná príroda, čisté a pokojné prostredie. V závislosti od dostupnosti sa rozhoduje 28 % a 25 % respondentov od služieb (parkoviská, stravovacie zariadenia), ktoré lokalita ponúka. Respondenti (18 %) poukázali tiež na dôležitosť ihrísk, športovísk, prechádzkových trás a cyklotrás. Dôležitým aspektom pri výbere lokality sú podľa 12 % respondentov aj kultúrne a historické pamätihodnosti.

Obr. 9. Najčastejšie navštevované lokality za účelom rekreácie obyvateľmi mesta Bratislava v r. 2016
Zdroj: vlastný empirický výskum

Tab. 9. Najčastejšie navštevované lokality respondentmi z jednotlivých okresov Bratislavy

Lokalita	BA I	BA II	BA III	BA IV	BA V
Železná studnička	45 %	58 %	93 %	55 %	60 %
Kamzík – Koliba	11 %	61 %	34 %	25 %	68 %
Sad Janka Kráľa	43 %	35 %	24 %	35 %	61 %
Zlaté piesky	34 %	28 %	53 %	15 %	40 %
hrad Devín a jeho okolie	19 %	34 %	21 %	44 %	10 %
Kráľova hora	0	4 %	15 %	11 %	0
Iné: Bratislavský hrad	0	3 %	16 %	1 %	4 %
Iné: Medická záhrada	0	15 %	0	1 %	0
Iné: vodné dielo Gabčíkovo	8 %	0	0	0	0
Iné: Draždiak	0	0	0	0	4 %
Iné: ZOO	3 %	0	0	0	0
Iné: Kačín	0	0	0	3 %	0
Iné: Devínska Kobyla	0	0	0	3 %	0

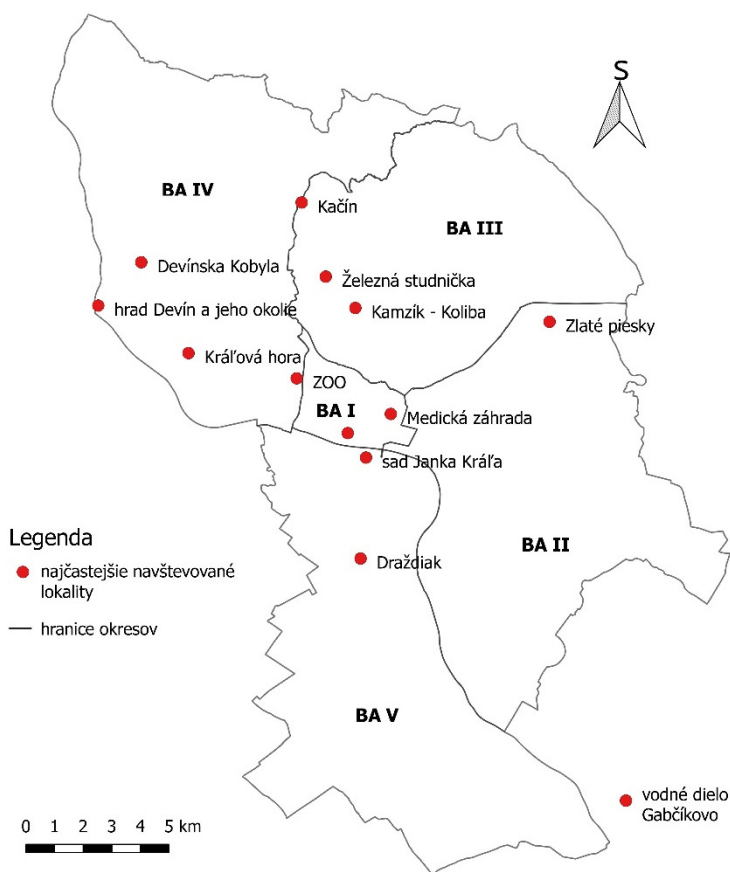
Zdroj: vlastný empirický výskum

Prirodu, čisté a pokojné prostredie preferujú pri výbere lokality najmä respondenti z BA III (74 %) a BA V (61 %). Dostupnosť je rozhodujúca pre respondentov z BA I (33 %) a BA III (29 %). Lokality ponúkajúce služby preferujú respondenti z BA III (29 %) a BA IV (26 %). Možnosti pre športové vyžitie sú rozhodujúce najmä pre respondentov z BA V (21 %) a BA II (20 %), možnosti kultúrneho vyžitia pre respondentov z BA V (9 %), BA I (8 %) a historické pamätihodnosti pre respondentov z BA III (8 %) a BA II (6 %).

Tab. 10. Faktory rozhodujúce pre výber lokality respondentmi z jednotlivých okresov BA

Faktory	BA I	BA II	BA III	BA IV	BA V
Pekná príroda, pokojné, čisté prostredie	43 %	48 %	74 %	45 %	61 %
Dostupnosť	33 %	26 %	29 %	25 %	28 %
Služby (parkoviská, stravovacie zariadenia)	21 %	25 %	29 %	26 %	24 %
Možnosti pre športové vyžitie	15 %	20 %	18 %	16 %	21 %
Možnosti kultúrneho vyžitia	8 %	6 %	4 %	6 %	9 %
Historické pamätihodnosti	4 %	6 %	8 %	5 %	5 %

Zdroj: vlastný empirický výskum

Obr. 10. Lokality v jednotlivých okresoch Bratislavy najčastejšie navštevované respondentmi za účelom rekreácie v r. 2016

Diskusia

Na začiatku nášho výskumu boli formulované tri výskumné otázky. Prvou otázkou sme sa snažili zistiť ako vnímajú obyvatelia mesta Bratislavy možnosti rekreácie. Zisťovali sme tiež možnosti pre športové a kultúrne vyžitie, ako spôsobu rekreácie (oddychu). Na základe výsledkov výskumu môžeme konštatovať, že pohľad respondentov na možnosti rekreácie je pozitívny. Najlepšie sú hodnotené možnosti pre kultúrne vyžitie. Najhoršie hodnotili respondenti

možnosti pre športové vyžitie. Z toho nám vyplýva, že mesto Bratislava by malo venovať pozornosť vytváraniu športového priestoru pre individuálne a neorganizované športy, napr. jogging, cyklistika a parkúr, budovaniu detských ihrísk (nie v blízkosti nákupných centier), ktoré patria v mestách k obľúbeným miestam oddychu a relaxu pre deti, ich rodičov a starých rodičov, na čo poukazujú aj práce autorov Walls, (2009), Valle a Kompier (2013), Baculáková a Viskupič (2017).

Druhou stanovenou otázkou bolo, čo ovplyvňuje výber miesta pre rekreáciu. V našom výskume respondenti ako vhodné miesta na rekreáciu uviedli lokality viažuce sa na prírodné prostredie s výskytom zelene a s nižšou mierou urbanizácie, ktoré ponúkajú oddych v prírode, kultúrne i športové vyžitie. Pri výbere je teda pre respondentov rozhodujúce najmä prostredie. Dôležitá je prítomnosť peknej prírody, čistého a pokojného prostredia. Pri výbere lokality sa rozhodujú aj v závislosti od dostupnosti, kvality služieb, športovísk a kultúrno-historických pamätihodností. Podľa autorky Sava (2015) rozhodujúce pri výbere lokality sú: poloha, kvalita služieb a možnosti rodičov a detí zapojiť sa do spoločných aktivít. Ďalej uvádza, že sa návštevníci rozhodujú pre lokality určené pre šport alebo zábavu bližšie k svojmu domovu, pričom kultúrne a historické pamätihodnosti nie sú pri voľbe lokality rozhodujúcim faktorom. Štúdia autorov Zhang et al. (2013) poukazuje na to, že prostredie a dostupnosť sú dva hlavné faktory ovplyvňujúce rozhodovanie obyvateľov pri výbere lokality pre rekreačné účely. Tento výsledok podporujú aj podobné závery u autorov Jim a Chen (2006), ktorí uvádzajú, že návštevnosť je ovplyvnená najmä dostupnosťou, po ktorej nasleduje množstvo zelených plôch a kvalitné životné prostredie.

Tretou otázkou, na základe testu ANOVA a LSD Fischerovho testu, sme chceli zistiť, či sa líši pohľad obyvateľov žijúcich v rôznych okresoch Bratislavy na možnosti rekreácie. Na základe metódy mnohonásobného porovnávania (LSD Fischerov test) sme zistili, ktoré skupiny respondentov (obyvateľov z jednotlivých okresov BA) sa od seba štatisticky významne líšia alebo naopak výrazne nelíšia. Z analýzy rozptylu (ANOVA) sa zistilo, že vo väčšine prípadov sa rozdiely medzi priemernými hodnotami porovnávaných skupín líšili, zistené rozdiely medzi priemerami skupín sú teda štatisticky významné. Účinnosť faktora, na základe ktorého boli respondenti rozdelení do skupín, sa potvrdila v rozdieloch skupín meraných charakteristik. Výskum teda potvrdil diferencovanosť percepcii možností mesta pre rekreáciu. Negatívny pohľad na všetky tri ukazovatele bol u respondentov žijúcich v BA II, BA IV a BA V. Respondenti z BA I a BA III hodnotili negatívne len možnosti športového vyžitia.

Z výsledkov výskumu vyplynulo, že blízkosť lokalít, ktoré ľudia využívajú na rekreačné účely, ovplyvňuje obyvateľov pri rozhodovaní sa. Respondenti z BA III a BA I vyjadrili najväčšiu spokojnosť s dostupnosťou lokalít, ktoré považujú za vhodné pre vykonávanie rekreačných aktivít. Zároveň prejavili najväčšiu spokojnosť s možnosťami rekreácie a kultúrneho vyžitia. Spokojnosť a rôzny pohľad respondentov na možnosti vykonávania rekreačných aktivít je tiež ovplyvňovaný individuálnym systémom hodnôt, závisí od potrieb, záujmov, postojov človeka alebo od schopnosti a spôsobu percepcie okolitého prostredia. Skúmať vplyv týchto faktorov na vyjadrenie respondentov však nebolo predmetom nášho výskumu.

Rekreácia je významnou súčasťou života ľudí. Autori Aribigbola a Fatusin (2016) považujú fyzické aktivity, šport a rekreáciu za základnú súčasť ľudského rozvoja a sociálno-ekonomický vývojový proces v každej krajine. Rozvoj rekreácie má podľa viacerých odborníkov (Gučík 2001, Kmeco 2001, Raši 2001) vplyv na niekoľko vzájomne prepojených determinantov. Kultúrny potenciál, ktorý zahŕňa materiálne a duchovné hodnoty, sviatočný a každodenný spôsob života obyvateľov, prírodné prostredie, sféra služieb i infraštruktúra. Jednou z priorít mesta by preto malo byť vytvorenie takých podmienok, aby si široké spektrum obyvateľov našlo priestor pre svoje voľnočasové rekreačné aktivity v príjemnom, čistom a bezpečnom prostredí.

Záver

Výsledky výskumu získané na základe vyhodnotenia dotazníkov priniesli priestorovo vnútorné diferencovaný pohľad na percepciu potenciálu mesta Bratislava pre rekreáciu. Poukázali ako vnímajú obyvatelia mesta možnosti rekreácie v závislosti od miesta ich bydliska.

Výsledky dotazníkového výskumu sa môžu stať cenným podkladom pri spracovaní strategických plánov a projektov zameraných na skvalitňovanie života a rozvoj mesta. Zistené informácie sú využiteľné pri optimalizácii marketingovej a rozvojovej stratégie mesta, ako aj pri aktualizácii územného plánu mesta. Na výskumných dátach možno založiť konštruktívnu komunikáciu s verejnosťou a dosiahnuť efektívnu participáciu verejnosti na plánovacích procesoch smerujúcich k rozvoju mesta.

Predkladaný príspevok poskytuje zistenia obyvateľov mesta Bratislava týkajúce sa rekreačných možností na území mesta a zároveň je zdrojom otázok a námetov pre ďalší výskum, ktorý bude zameraný na hodnotenie rekreácie obyvateľmi v závislosti od ich sociálno-demografického profilu (napr. vek, pohlavie, vzdelanie) a na hodnotenie potenciálu rekreácie mesta Bratislava s následným porovnávaním percepcie miestneho obyvateľstva. Výskumy percepcie obyvateľstva majú prínos pre zvyšovanie kvality života v mestských prostrediach a aj pri vedeckom poznávaní zmien v spoločnosti.

Literatúra

- ANDRÁŠKO, I. 2006: Percepcia kvality života v mestských štvrtiach Bratislavy. *Geografická revue*, 2(2), 227-240.
- ARIBIGBOLA, A., FATUSIN, A. F., 2016: Parks Provision and Management in Urban Areas on Nigeria: The Example of Akure, Ondo State. *Journal of Environment and Earth Science*, 6(10), 1-7.
- BACULÁKOVÁ, K., VISKUPIČ, J. 2017: Bratislava – potential and threats on the way to become smart city. In Klenka, M., Vlková, V. eds. *Economic, political and legal issues of international relations 2017*. Bratislava (Fakulta medzinárodných vzťahov, Ekonomická univerzita v Bratislave), pp. 6-13.
- BUCKLEY, R. 2000: Tourism in most fragile environments. *Tourism Recreation Research*, 25(1), 31-40. DOI: <https://doi.org/10.1080/02508281.2000.11014898>.
- DRIVER, B. 2003: Benefits. In Jenkins, J. M., Pigram, J. J. eds. *Encyclopedia of Leisure and Outdoor Recreation*. London (Routledge), 31-36.
- FERTAĽOVÁ, J., MADZIKOVÁ, A. 2008: Percepcia kvality života na príklade mesta Bardejov. *Miscellanea Geographica*, 14, 105-110.
- GOBSTER, P. 1995: Perception and use of a metropolitan recreation. *Landscape and Urban Planning*, 33(1-3), 401-413. DOI: [https://doi.org/10.1016/0169-2046\(94\)02031-A](https://doi.org/10.1016/0169-2046(94)02031-A).
- GÚČIK, M. 2010: *Cestovný ruch. Úvod do štúdia*. Banská Bystrica (Univerzita Mateja Bela).
- GÚČIK, M. 2001: Podujatia ako faktor dynamiky mestského cestovného ruchu. In Gúčík, M. ed. *Kultúra a cestovný ruch. Zborník z vedeckej konferencie*. Banská Bystrica (Univerzita Mateja Bela), pp. 160-164.
- HANLEY, N., KOOP, G., ALVAREZ-FARIZO, B., WRIGHT, R. E., NEVIN, C. 2001: Go climb a mountain: an application of recreation demand modelling to rock climbing in Scotland. *Journal of Agricultural Economics*, 52(1), 36-52. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1477-9552.2001.tb00908.x>.
- HENDL, J. 2004: *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha (Portál).

- HODAŇ, B., DOHNAL, T. 2008: *Rekreologie. 2, upr. a rozš. vyd.* Olomouc (Univerzita Palackého v Olomouci).
- HYNES, S., HANLEY, N., O'DONOGHUE, C. 2009: Alternative treatments of the cost of time in recreational demand models: an application to whitewater kayaking in Ireland. *Journal of Environmental Management*, 90, 1014-1021. DOI: 10.1016/j.jenvman.2008.03.010.
- CHRENŠČOVÁ, V. 2005: Strategické a rozvojové plány regiónu Horná Orava. In *Rozvojové plány obcí na Slovensku : výber z analýz stavu*. Bratislava (Peter Mačura-PEEM), 55-58.
- CHRENŠČOVÁ, V. 2011a: Kvalita životného prostredia z pohľadu miestneho obyvateľstva na území Chránenej krajinskej oblasti Horná Orava. *Geografický časopis*, 63(1), 69-85.
- CHRENŠČOVÁ, V. 2011b: Interogatívne metódy využívané v behaviorálnom výskume životného prostredia. *Acta Environmentalica Universitatis Comenianae* (Bratislava), 19(2), 5-11.
- IRA, V. 1999: Životné prostredie, kvalita života a trvalo udržateľný rozvoj vo vnímaní a predstavách obyvateľov (v regiónoch Dolné Pomoravie, Tatry a Východné Karpaty). *Folia Geographica*, 32, 338-339.
- JAVED, A., NAEEM, M. A., WAHEED, A., VOHRA, I. A. 2015: Visitors' Perception of Outdoor Recreational Facilities in Murree City, Pakistan. *GMSARN International Journal*, 9, 125-136.
- JIM, C.Y., CHEN, W.Y. 2006: Perception and attitude of residents toward urban green spaces in Guangzhou (China). *Environmental Management*, 38(3), 338-349. DOI: 10.1007/s00267-005-0166-6.
- JURČA, J. 1983: *Nauka o rekreaci*. 1. vyd. Brno (Vysoká škola zemědělská).
- KLAMÁR, R. 2007: *Strategické plánovanie rozvoja mikroregiónu Ptava*. 1. vydanie. Prešov (Prešovská univerzita v Prešove).
- KMECO, Ľ. 2001: Dopyt po mestskom cestovnom ruchu vo veľkých a malých mestách na Slovensku. In Gúčík, M. ed. *Kultúra a cestovný ruch*. Zborník z vedeckej konferencie. Banská Bystrica (Univerzita Mateja Bela), 139-142.
- KOLLÁR, D. 2008: Subjektívne aspekty kvality života: percepcia miest základných životných funkcií obyvateľov Slovenska. In Ira, V. ed. *Ľudia, geografické prostredie a kvalita života*, *Geographia Slovaca*, 25.
- KOREC, P. 2013: Poloha mesta Bratislava. In Buček, J., Korec, P. eds. *Moderná humánna geografia mesta Bratislava: priestorové štruktúry, siete a procesy*. Bratislava (Univerzita Komenského Prírodovedecká fakulta).
- KRAUS, R. G., CURTIS, J. E. 2000: *Creative Management in Recreation, Parks and Leisure Services* (6th ed.). Boston, MA (McGraw Hill).
- KROGMANN, A. 2005: *Aktuálne možnosti využitia územia Nitrianskeho kraja z hľadiska cestovného ruchu*. Nitra (FPV UKF).
- KUO, F. E. 2010: *Parks and other green environments: Essential components of a healthy human habitat*. [online] [2018-09-04]. Dostupné na: https://www.nrpa.org/uploadedFiles/nrpa.org/Publications_and_Research/Research/Papers/MingKuo-Summary.PDF.
- KVASNIČKOVÁ, D. ET AL. 2002: *Životné prostredie*. 1.vyd. Bratislava (Media Trade).

- LACINA, D. 2012: Možnosti rekreace ve vybraných evropsky významných lokalitách NATURA 2000 Zlínského kraje. In *Rekreace a ochrana přírody – ruku v ruce...* Sborník příspěvků. Brno (Ústav tvorby a ochrany krajiny LDF Mendelovy univerzity v Brně), 98-110.
- MAAS, J. 2008: *Vitamin G: Green environments – Healthy environments*. (Utrecht : Netherlands Institute for Health Services Research).
- MATLOVIČOVÁ, K., MATLOVIČ, R., NÉMETHYOVÁ, B. 2009: Perception of the potential of Presov for recreation and leisure-time activities by its inhabitants. In Ruta, J., Ruta, P. eds. *Aktywnosc turystyczno-rekreacyjna w obiektach dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego*. Rzeszów (Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Wychowania Fizycznego, Katedra Gospodarki Turystycznej), chapter II, 170-179.
- MELOUN, M., MILITKÝ, J. 1994: *Statistické spracování experimentálních dat*. Praha (Plus).
- OLADEJI, S. O., ADEDAO, O. O. 2016: Performance and Visitor's Satisfaction of Recreation Facilities in Akure Metropolis: A Veritable Tool for Impacts Studies in UNDP MDGs Cities in Nigeria. *London Review of Education and Science*, 1(19), 46-68.
- PAVLIČKOVÁ K., NOVANSKÁ-CHRENŠČOVÁ, V. 2015: Suburban recreation as a phenomenon of modern lifestyle. *Journal of Landscape Management*, 6(2), 62-67.
- PAVLIČKOVÁ K., NOVANSKÁ, V. 2016: The tourism possibilities satisfaction of chosen localities in Bratislava city. *Journal of Landscape Management*, 7(2), 45-50.
- POLÁČIK, Š., BIZUBOVÁ, M., ŠUŇOVÁ, M. 2003: *Základy geografie a geografia Slovenska* (Vysokoškolské učebné texty). Nitra (Katedra manažmentu kultúry a turizmu UKF).
- RAŠI, Š. 2001: Návštevnosť vybraných historických miest na Slovensku z hľadiska kultúrneho cestovného ruchu. In Gúčík, M. ed. *Kultúra a cestovný ruch*. Zborník z vedeckej konferencie. Banská Bystrica (Univerzita Mateja Bela), 143-147.
- REISENAUER, R. 1970: *Metody matematické statistiky a jejich aplikace v technice*. 2. vydanie, Praha (SNTL).
- RIEČAN, B., LAMOŠ, F., LENÁRT, C. 1992: *Pravdepodobnosť a matematická štatistika*. Bratislava (Alfa).
- SAVA, A. S. 2015: Factors Affecting the Choice of Recreation Providers – A Conceptual Model. *Procedia Economics and Finance*, 23, 622-627. DOI: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00542-0](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00542-0).
- SUPUKA, J., HREBÍKOVÁ, D. 2010: Plánovacie procesy podporujúce rekreačný potenciál krajiny. In Kozová, M., Paudišová, E., Finka, M. (eds.) *Krajinné plánovanie*. Bratislava (Slovenská technická univerzita v Bratislave).
- SCHNEIDER, J., FIALOVÁ, J., VYSKOT, I. 2009: *Krajinná rekreologie II*. Brno (Mendelova zemědělská a lesnická univerzita).
- SCHNEIDER, J., FIALOVÁ, J., VYSKOT, I. 2008: *Krajinná rekreologie I*. Brno (Mendelova zemědělská a lesnická univerzita).
- ŠPRINCOVÁ, S. 1981: *Úvod do geografie cestovního ruchu*. Olomouc (Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého).
- ŠÚSR 2016: *Počet obyvateľov podľa pohlavia*. [online] [2017-09-06]. Dostupné na: [http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7102rr/Po%C4%8Det%20obyvate%C4%BEov%20pod%C4%BEa%20pohlavia%20-%20SR-oblas%C5%A5-kraj-okres,%20m-v%20\(ro%C4%8Dne\)%20%5Bom7102rr%5D](http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7102rr/Po%C4%8Det%20obyvate%C4%BEov%20pod%C4%BEa%20pohlavia%20-%20SR-oblas%C5%A5-kraj-okres,%20m-v%20(ro%C4%8Dne)%20%5Bom7102rr%5D)

- VALLE, D. C., KOMPIER, V. 2013: *Sport in the City*. [online] [2018-23-04]. Dostupné na: http://sportinthecity.net/files/7513/8012/2944/Sport_in_the_City_-_paper_Casas_Valle_Kompier.pdf.
- VANÍČEK, M. 2001: Rekreačia a turizmus v súčinnosti s územným rozvojom Slovenska. *Životné prostredie*, 35(5), 243-247.
- VERLIČ, A., ARNBERGER, A., JAPELJ, A., SIMONČIČ, P., PIRNAT, J. 2015: Perceptions of recreational trail impacts on an urban forest walk: A controlled field experiment. *Urban Forestry & Urban Greening*, 14(1), 89-98. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2014.12.004>.
- VILINOVÁ, K., REPASKÁ, G., PAROBEKOVÁ, K. 2012: Percepcia regionálneho rozvoja obyvateľmi kúpeľnej obce Brusno. *Geografické štúdie*, 16(2), 53-60.
- ZHANG, H., CHEN, B., SUN, Z., BAO, Z. Y. 2013: Landscape perception and recreation needs in urban green space in Fuyang, Hangzhou, China. *Urban Forestry and Urban Greening*, 12(1), 44-52. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2012.11.001>.
- WALLS, M. 2009: *Parks and Recreation in the United States: Local Park Systems*. Washington (Backgrounder, Resources for the Future).

Adresy autorov

RNDr. Viera Novanská, PhD.
Univerzita Komenského v Bratislave
Prírodovedecká fakulta
Katedra krajinnej ekológie
Mlynská dolina, Ilkovičova 6, 842 15 Bratislava
Slovensko
viera.novanska@uniba.sk

Mgr. Alexandra Benová, PhD.
Univerzita Komenského v Bratislave
Prírodovedecká fakulta
Katedra kartografie, geoinformatiky a diaľkového prieskumu Zeme
Mlynská dolina, Ilkovičova 6, 842 15 Bratislava
Slovensko
alexandra.benova@uniba.sk

Mgr. Sophya Geghamyan,
Univerzita Komenského v Bratislave
Prírodovedecká fakulta
Katedra krajinnej ekológie
Mlynská dolina, Ilkovičova 6, 842 15 Bratislava
Slovensko
sophyageghamyan@gmail.com